

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «НОРМАТИВНА БАЗА ВОДОКОРИСТУВАННЯ»
ДЛЯ МАГІСТРІВ І КУРСУ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ – 103 НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ
(ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ»)**

Одеса – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «НОРМАТИВНА БАЗА ВОДОКОРИСТУВАННЯ»
ДЛЯ МАГІСТРІВ І КУРСУ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ – 103 НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ
(ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ»)

Затверджено

на засіданні методичної комісії
гідрометеорологічного інституту
протокол № 8 від 27.05.19 р.

Голова метод.комісії [підпис] Овчарук В.А.

Затверджено

на засіданні кафедри гідрології суші
протокол № 16 від 16.05.2019 р.

Зав. кафедри [підпис] Шакірманова Ж.Р.

Одеса – 2019

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни “**Нормативна база водокористування**” для магістрів I курсу за спеціальністю 103 Науки про Землю (освітньо-професійна програма «Комплексне використання водних ресурсів») заочної форми навчання / Укладачі: Овчарук В.А., Тодорова О.І. – Одеса, ОДЕКУ, 2019. – 17 с., укр. мова.

ЗМІСТ

	Вступ	4
1	ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА	5
1.1	Мета та завдання курсу	5
1.2	Перелік лекційного курсу	7
1.3	Перелік практичних завдань	9
1.4	Навчальна література	10
1.5	Перелік базових знань та вмінь з дисципліни «Нормативна база водокористування»	11
1.6	Контролюючі заходи дисципліни «Нормативна база водокористування»	12
2	ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРІВ З НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ВОДОКОРИСТУВАННЯ	14
2.1	Перелік тем на самостійну роботу	14
2.2	Перелік запитань для підготовки до лекційних та практичних модулів з дисципліни «Нормативна база водокористування»	15
2.3	Форма проведення консультацій викладача	17

Вступ

Мета цих методичних вказівок - допомогти магістрам I курсу гідрометеорологічного інституту заочної форми навчання за спеціальністю 103 Науки про Землю (освітньо-професійна програма «Комплексне використання водних ресурсів») в самостійній роботі при вивченні дисципліни **«Нормативна база водокористування»**.

Самостійна робота студентів з дисципліни *"Нормативна база водокористування"* включає:

- підготовку до лекційних та практичних занять;
- підготовку до модульного контролю.

В загальній частині цих методичних вказівок наведені мета та завдання курсу, які відповідають робочій навчальній програмі, місце її серед інших дисциплін навчального плану підготовки.

Надається перелік основної та додаткової навчальної літератури та перелік знань та вмінь, якими повинен володіти студент після засвоєння даної дисципліни.

В розділі "Організація самостійної роботи студентів" міститься:

- перелік завдань на самостійну роботу, які передбачені навчальним планом і програмою курсу;
- рекомендації щодо послідовного вивчення теоретичного та практичного матеріалу.

1 ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1.1 Мета та завдання курсу

Дисципліна «**Нормативна база водокористування**» – відноситься до циклу природничо-наукової професійної підготовки студентів рівня вищої освіти магістрів за спеціальністю «Науки про Землю» освітньо-професійна програма «Комплексне використання водних ресурсів» та використовується ними в їх практичній діяльності.

Мета дисципліни – вивчення правових основ водного господарства, їх складників – Водного Кодексу України, Закону про меліорацію земель України, законів природоохоронних закладів, створення ефективної структури управління і механізмів економічного регулювання охорони та використання водних ресурсів.

Завдання дисципліни – вироблення у студентів розуміння елементів законодавчої основи взаємовідносин між сільськогосподарськими виробничими структурами і водним господарством при комплексному використанні водних ресурсів.

Вивчення дисципліни базується на знаннях студентів, отриманих при попередньому вивченні комплексу дисциплін: «Загальна гідрологія», «Гідрохімія поверхневих і підземних вод» та ін.

Головна задача дисципліни «Нормативна база водокористування» – вивчення економічних механізмів природоохоронної діяльності і природокористування в Україні, спеціальних нормативів, які визначають умови використання вод, оцінку екологічного їхнього стану і включають нормативи екологічної безпеки водокористування.

До самостійних розділів дисципліни належать: оптимізація структури природокористування, удосконалення нормативно-правової та еколого-

економічної бази з метою поліпшення якісного стану водних об'єктів, державний контроль за станом меліорації земель.

В результаті вивчення дисципліни **«Нормативна база водокористування»** фахівці повинні **знати** правові основи водного законодавства

Знання:

- правових основ водного законодавства;
- структури законодавчих основ нормативно-правової бази економіки природоохоронної діяльності та природокористування;
- повноваження органів виконавчої влади з регулювання відносин у сфері меліорації земель;
- нормативів граничнодопустимого скидання забруднюючих речовин;
- технологічних нормативів використання водних ресурсів.

На основі отриманих знань фахівці повинні **вміти** визначити наявну нормативно-правову базу водокористування з системою природоохоронних заходів, впроваджувати науково обґрунтовані нормативи природокористування та охорони довкілля і контроль за їх дотриманням.

Вміння:

- визначити наявну нормативно-правову базу водокористування з системою природоохоронних заходів;
- оцінювати вплив меліоративних заходів на навколишнє середовище з урахуванням вимог законодавства про охорону навколишнього середовища;
- вивчати наукову літературу та аналізувати сучасний стан водного законодавства України;
- впроваджувати природоохоронні заходи, визначені Державною та регіональними програмами екологічного оздоровлення водних басейнів;

- досліджувати та впроваджувати нові методи і технології для обліку природних вод з метою підтримки екологічної безпеки.

Отримані магістрами знання та вміння використовуються при курсовому проектуванні та при написанні магістерських робіт.

1.2 Перелік лекційного курсу

№	Змістові модулі і теми	Зміст тем
ЗМ_Л_1		
1	Змістовий модуль ЗМ-Л1: Загальна частина	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Визначення і завдання дисципліни. Обсяг нормативно-правових заходів. Закони, кодекси. Визначення термінів, що вживаються в законах. ➤ Методологічні основи функціонування людини і суспільства у природному середовищі .Основні форми взаємодії людини і суспільства з природним середовищем ➤ Джерела природноресурсових відносин. Конституційні засади природноресурсових відносин. Спеціальні закони та нормативно-правові акти органів центральної виконавчої влади, спеціальних органів управління.
2	Змістовий модуль	➤ Конституційні засади права

	ЗМ-Л1: Право власності на природні об'єкти та їх ресурси.	власності на природні об'єкти . ➤ Право власності на природні об'єкти в природноресурсових кодексах та в природноресурсових законах. ➤ Зміст права власності на природні ресурси та його реалізація. Способи захисту і охорони права власності.
3	Змістовий модуль ЗМ-Л1: Право природокористування та його основні види	➤ Поняття і принципи природокористування. Основні види природокористування та їх юридичне закріплення. ➤ Загальне та спеціальне природокористування. ➤ Права та обов'язки природокористувачів. Підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування.
ЗМ_Л_2		
4	Змістовий модуль ЗМ-Л2: Умови використання вод, оцінка їх екологічного стану	➤ Поняття водоохоронних зон та режим ведення господарської діяльності в них. ➤ Санітарні зони в межах водоохоронних. ➤ Порядок користування земель водного фонду. ➤ Визначення та основні поняття. ➤ Права користувачів земель

		<p>водного фонду.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ведення Державного водного Кадастру. Правові основи користування землями. Порядок оформлення орендних відносин ➤ Перелік видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів. Захист водної середовища. Захист ґрунтів. ➤ Особливості застосування спеціальних законодавчих вимог до використання водних ресурсів.
5	<p>Змістовий модуль ЗМ-Л2:</p> <p>Особливості економіко-правових відносин в водному господарстві на основі Водного кодексу України, закону України «Про меліорацію земель»</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Принципи еколого-економічної оцінки водних ресурсів. ➤ Регулювання користування водними об'єктами. ➤ Контроль за використанням і охороною вод. Облік та моніторинг використання вод. ➤ Нормативи екологічної безпеки водокористування.

1.3 Перелік практичних завдань

№	Змістові модулі	Зміст тем
ЗМ_П_1		
1	Змістовий модуль ЗМ-П1:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Водний кодекс України основний закон формування водно-екологічного

	Вивчення статей.	<p>правопорядку і забезпечення екологічної безпеки населення України.</p> <p>➤ Закон про меліорацію земель. Види меліорації земель та меліоративні заходи. Організаційно-правові основи проведення меліорації земель. Державний контроль за станом експлуатації меліоративних систем та використання меліорованих земель.</p>
ЗМ_П_2		
2	<p>Змістовий модуль ЗМ-П2:</p> <p>Вивчення статей.</p>	<p>➤ Статті з Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища». Основних напрямів державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.</p>

Після вивчення практичних модулів студент виконує тестову роботу на сайті дистанційного навчання кафедри гідрології суші.

1.4 Навчальна література

1. Каракаш І.І. Природноресурсове право України: навч. посібник. К: Істина, 2005. 376 с
2. Водний кодекс України (станом на 20 квітня 2004 року). К.: видавничий дім «Ін Юре», 2004. 136 с.
3. Кулібабін О.Г. Правові аспекти водного господарства, Конспект лекцій Одеса, 2005, 59 с.

4. Збірник: Законодавство України про довкілля т.2, Х.: ТОВ «Одісей», 2006, 680 с.
5. Л.І. Калениченко, Б.П. Карук, О.І. Тищенко, Управління водогосподарськими комплексами. Навчальний посібник. Київ 2000р.
6. Балюк Г.І. Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частини), навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 192 с.
7. Гетьман А.П., Шульга Н.В. та ін. Екологічне право України в запитаннях та відповідях. Навчальний посібник. Х.: ТОВ «Одісей», 2008, 480 с.
8. Закон України «Про меліорацію земель» від 14 січня 2000 р. №13-89-XIV.
9. Водний кодекс України (станом на 20 квітня 2004 року). К.: видавничий дім «Ін Юре», 2004. 136 с
10. Нормативні документи до Водного Кодексу України.

1.5 Перелік базових знань та вмінь з дисципліни

«Нормативна база водокористування»

Базові знання	Вміння
ЗМ-Л1 Структури законодавчих основ нормативно-правової бази економіки природоохоронної діяльності та природокористування. Правові відносини і право власності на інженерну інфраструктуру меліоративних систем та її окремі об'єкти.	ЗМ-П1 Вміти детально проаналізувати статі Водного кодексу України та «Закону про меліорацію земель», їх значення для регулювання правових відносин з метою забезпечення збереження, науково обґрунтованого, раціонального використання вод для потреб населення і галузей економіки,

	відтворення водних ресурсів, охорони вод від забруднення.
ЗМ-Л2. Державний облік водокористування та форми звітів водокористувачів. Державний водний кадастр, його значення та використання. Державний моніторинг вод як складова частина державної системи моніторингу навколишнього природного середовища України. Нормативи екологічної безпеки водокористування.	ЗМ-П2 Вміти аналізувати статі основних законів України про необхідність розробки і додержання особливих правил користування водними ресурсами, раціонального їх використання та екологічно спрямованого захисту.

1.6 Контролюючі заходи дисципліни «Нормативна база водокористування»

Впродовж навчального року магістр зобов'язаний виконувати всі види завдання, згідно з навчальним планом.

ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЗАЛІКУ ПОТРІБНО:

1. Самостійно вивчити ЗМ_Л1, а після вивчення скласти тест (модуль №1), після проходження якого допускається магістр до вивченню ЗМ_Л2.
2. Самостійно вивчити ЗМ_Л2, скласти тест (модуль №2).
3. Самостійно вивчити практичну частину дисципліни (ЗМ_П1 та ЗМ_П2) та виконати тестове завдання.

4. Після успішного виконання всіх видів робіт, магістр під час сесії допускається до написання *залікової контрольної роботи*. При успішній здачі, магістр отримує свою оцінку.

Шкала переходу від оцінок за національною системою до системи ECTS

За шкалою ECTS	За національною системою		Бал успішності
	для іспиту	для заліку	
A	5 (відмінно)	зараховано	90–100
B	4 (добре)	зараховано	82–89,9
C	4 (добре)	зараховано	74–81,9
D	3 (задовільно)	зараховано	64–73,9
E	3 (задовільно)	зараховано	60–63,9
FX	2 (незадовільно)	не зараховано	35–59,9
F	2 (незадовільно)	не зараховано	1–34,9

2. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРІВ З НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ВОДОКОРИСТУВАННЯ

2.1 Перелік тем на самостійну роботу

ТЕМИ
ЗМ-Л1, ЗМ-П1
Обсяг нормативно-правових заходів. Закони, кодекси. Визначення термінів, що вживаються в законах.
Право власності на природні об'єкти та їх ресурси.
Зміст права власності на природні ресурси та його реалізація. Способи захисту і охорони права власності.
Право природокористування та його основні види
Загальне та спеціальне природокористування.
ЗМ-Л2, ЗМ-П2.
Умови використання вод, оцінка їх екологічного стану.
Порядок користування земель водного фонду. Визначення та основні поняття. Права користувачів земель водного фонду. Ведення Державного водного Кадастру. Правові основи користування землями. Порядок оформлення орендних відносин
Перелік видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів. Захист водної середовища. Захист ґрунтів.
Особливості застосування спеціальних законодавчих вимог до використання водних ресурсів.
Особливості економіко-правових відносин в водному господарстві на основі Водного кодексу України, закону України «Про меліорацію земель»
Регулювання користування водними об'єктами. Контроль за використанням і охороною вод. Облік та моніторинг використання вод.
Нормативи екологічної безпеки водокористування

2.2 Перелік запитань для підготовки до лекційних та практичних модулів з дисципліни «Нормативна база водокористування»

№з/п	ЗАПИТАННЯ	ЛІТЕРАТУРА
ЗМ-Л1, ЗМ-П1		
1	Задача дисципліни “Нормативна база водокористування”, об’єкти вивчення, предмет вивчення	[2] С.6-10
2	Обсяг нормативно-правових заходів.	[2] С. 11-13
3	Методологічні основи функціонування людини і суспільства у природному середовищі .Основні форми взаємодії людини і суспільства з природним середовищем	[1] С. 5-12
4	Джерела природноресурсових відносин. Конституційні засади природноресурсових відносин. Спеціальні закони та нормативно-правові акти органів центральної виконавчої влади, спеціальних органів управління.	[1] С. 50-58
4	Конституційні засади права власності на природні об’єкти	1] С.60-67
5	Право власності на природні об’єкти в природноресурсових кодексах та в природноресурсових законах.	[1] С.68-78
6	Зміст права власності на природні ресурси та його реалізація. Способи захисту і охорони права власності	[1] С. 79-85
7	Поняття і принципи природокористування. Основні види природокористування та їх юридичне закріплення.	[1] С. 93-100
8	2.Загальне та спеціальне природокористування.	[1] С. 101-107

	.	[2] С. 31-33
9	Порядок надання земель для потреб меліорації.	[2] С. 34-35
10	Права та обов'язки природокористувачів. Підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування.	[1] С. 108-114 [2] С. 36-37
ЗМ-Л2, ЗМ-П2		
16	Водний фонд України	[2] С.47-48
17	Водні об'єкти загальнодержавного і місцевого значення	[2] С.48-49
18	Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів.	[2] С.50 -51
22	Право загального водокористування. Спеціальне водокористування та його строки.	[2] С.51-52
23	Користування водними об'єктами (їх частинами) на умовах оренди.	[2] С.52-53
24	Комплекс заходів щодо збереження водності річок і охорони їх від забруднення	[2] С.54-55
25	Нормативи екологічної безпеки водокористування для водних об'єктів, води яких використовують для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення	[3] С.68-69
26	Нормативи граничнодопустимого скидання забруднюючих речовин, які встановлюються з метою поетапного досягнення екологічного нормативу якості води у водних об'єктах	[3] С.58
27	Технологічні нормативи використання водних ресурсів, на яких ґрунтуються оцінка та забезпечення раціонального використання води у галузях економіки.	[3] С. 46-67

28	Порядок здійснення державного контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів	[3] С.68
29	Державний облік водокористування та форми звітів водокористувачів. Державний водний кадастр, його значення та використання.	[2] С.48-49
30	Державний моніторинг вод як складова частина державної системи моніторингу навколишнього природного середовища України.	[2] С.48-49
31	Поняття водоохоронних зон та режим ведення господарської діяльності в них.	[2] С. 55-56
32	Прибережні захисні смуги.	[2] С.56-57
33	Зони санітарної охорони.	[2] С. 56-57
34	Відповідальність за порушення водного законодавства.	[2] С.58

2.3 Форма проведення консультацій викладача

Консультація викладача, проводяться протягом семестру. Консультацію можна також отримати по Інтернету за електронною адресою кафедри гідрології суші ОДЕКУ gidro@odeku.edu.ua або за електронною адресою викладача valeriya.ovcharuk@gmail.com.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «НОРМАТИВНА БАЗА ВОДОКОРИСТУВАННЯ»
ДЛЯ МАГІСТРІВ І КУРСУ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ – 103 НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ
(ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ»)**

Затверджено

на засіданні методичної комісії

гідрометеорологічного інституту

протокол № _____ від _____ р.

Голова метод.комісії _____ Овчарук В.А.

Одеса – 2019